

Ilona Mickienė

Vilniaus universitetas
Kauno fakultetas
Kalbų, literatūros ir vertimo studijų institutas
Muitinės g. 8, Kaunas LT-44280, Lietuva
E. paštas: ilona.mickiene@knf.vu.lt
Moksliniai interesai: onomastika, leksikologija, žodžių daryba

Rimantė Bieliauskaitė

Vilniaus universitetas
Kauno fakultetas
Kalbų, literatūros ir vertimo studijų institutas
Muitinės g. 8, Kaunas LT-44280, Lietuva
E. paštas: rimante.beliauskaite@gmail.com
Moksliniai interesai: onomastika, žodžių daryba

RADVILIŠKIO RAJONO DRIMONIMŲ DARYBOS ASPEKTAI

Straipsnyje analizuojami iš „Lietuvos miškų vardyno“, Lietuvos vietovardžių geoinformacinės duomenų bazės ir Radviliškio rajono žemėlapiu išrašyti drimonimai (200). Drimonimai yra nuolat kintanti Lietuvos reljefo dalis, todėl aktualu juos atitinkamai tarpniais fiksuoti ir tyrinėti. Radviliškio rajono drimonimai nėra tyrinėti jokių aspektu. Straipsnyje pateikiama Radviliškio rajono drimonimų klasifikacija yra pagrįsta Aleksandro Vanago sudaryta hidronimų darybine-struktūriniu klasifikacijos schema. Struktūriškai analizuojant Radviliškio rajono drimonimus, pirmiausiai buvo išskirti pirminiai ir antriniai drimonimai. Toliau buvo tiriami antriniai drimonimai, turintys priesagą arba galūnę, mišrios struktūros drimonimai, taip pat sudurtiniai ir sudėtiniai drimonimai. Atliktas tyrimas atskleidė, kad Radviliškio rajone vyrauja antriniai drimonimai (88,5 %). Pirminių drimonimų aptikta 11,5 %. Radviliškio rajono drimonimų analizė bus naudinga tolesniems šio regiono visų toponimų klasių tyrimams. Išnagrinėjus drimonimus ir nustatčius bendras darybos tendencijas, būtų galima tirti įvairius tiriamojo regiono toponimams būdingus ekstralingvistinius aspektus: socialinius, ekonominius, psicholingvistinius.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: darybos analizė, drimonimas, pirminiai ir antriniai vardai, gramatinė ir struktūrinė klasifikacija.

Įvadas

Miškai yra ta reljefo dalis, kuri nuolat keičiasi. Simonas Daukantas *Būde senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių* (1993: 22) yra rašęs: „Neįžengiami pušynai, eglynai, beržynai, ažuolynai nuo amžių amžiais suaugę niūksojo ir visi vienu viena giria buvo, upėmis tiktai ir upeliais išvagota“. „Lietuva yra miškų zonoje. Tačiau dėl ūkinės žmogaus veiklos miškingumas nuolat mažėja. Radviliškio miškų urėdijos teritorija užima

54 089 ha, joje yra 7 girininkijos. Rajone vyrauja eglynai (38 %) ir beržynai (37 %)“ (VRUMTSe). „Šio rajono miškingumas siekia maždaug 25,7 %“(LRPe).

Drimonimais vadinami miškų, jų dalių, šilų, miškelių, jų dalių vardai, sudarantys toponimų subklasę. Šalia termino *drimonimas* vartojamas ir lietuviškas jo atitikmuo *miško vardas*. Lietuvių ir kitų kalbų lingvistiniuose žodynuose nepavyko aptikti drimonimo termino, todėl jo apibrėžimas pateikiamas remiantis kitų onimų subklasių terminų apibrėžimais.

Dabartiniai drimonimai gali būti ir kitų (ankstesnių ar vėlesnių) toponimų pamatas. Norint užfiksuoti drimonimų struktūros, kilmės ir kitus ne tik lingvistinius, bet ir ekstralingvistinius pokyčius, juos būtina tirti įvairiais aspektais. Žodžių, ypač tikrinių, motyvacija ilgainiui išblunka, tačiau iš vidinės vardo formos paprastai galima spręsti, kodėl tas daiktas buvo vienaip ar kitaip pavadintas (plg. Gudavičius 2000: 104).

Straipsnyje darybos aspektu analizuojama 200 drimonimų, išrinktų iš Algirdo Bruko ir kt. *Lietuvos miškų vardyno* I dalies (LMV 1994), *Lietuvos vietovardžių geoinformacinės duomenų bazės* (LVGDBe) ir *Radviliškio rajono žemėlapis* (RRŽ).

Lietuvos drimonimai, kaip atskira toponimų klasė, buvo aptarti šiose daktaro disertacijose: Ilonos Mickienės *Telšių rajono toponimų daryba* (2001: 91–109); Renatos Endzelytės *Šiaurės vidurio Lietuvos vietovardžiai* (2005: 212–177); Nerijos Bartkutės *Joniškio rajono teritorijos toponimija: daryba ir raidos polinkiai* (2008: 117–147). Kiek išsamiau Telšių rajono drimonimų struktūra ir kilmė yra aptarta Ilonos Sideravičiūtės–Mickienės straipsniuose (2004: 119–128; 2006: 27–30) bei I. Mickienės straipsnyje (2011: 387–395), Marijampolės rajono – Dalios Sviderskienės straipsnyje (2006: 49–62), o Labūnavos krašto – I. Mickienės ir Gabijos Bankauskaitės–Sereikienės straipsnyje (2012: 161–179).

Šio straipsnio **tikslas** – apžvelgti Radviliškio rajono drimonimus ir nustatyti jų darybos būdus bei formantus, taip papildant drimonimų arealinės analizės duomenis, kuri, tikėtina, atskleis kraštui būdingus šios toponimų klasės darybos bruožus. Visi regione aptikti drimonimai skirstomi į pirminius ir antrinius, o pastarieji dar į priešagų, galūnių, priešdėlių vedinius, dūrinius ir sudėtinius drimonimus. Pagal pamatinius žodžius drimonimai skirstomi į apeliatyvinius, vietovardinius ir asmenvardinius. Drimonimų pamatiniai žodžiai nustatyti pasitelkus šiuos šaltinius: *Lenkų-lietuvių kalbų žodyną* (LLKŽ 2001), *Lietuvių-latvių Latvių-lietuvių kalbos žodyną* (LLLLKŽ 2011), *Lietuvių kalbos žodyną* (LKŽe), *Lietuvių pavardžių žodyną* (LPŽ 1985–1989, LPŽe), *Lietuvos vietovardžių žodyną* (LVŽe), *Lietuvos erdvinės informacijos portalą* (LEIPE).

Radviliškio rajono drimonimų struktūros analizė

Pagal kilmę tam tikrą pirminių drimonimų grupę sudaro drimonimai, kurių pagrindas yra **apeliatyvas** (18) ir **tikrinis žodis** (5). Atsižvelgiant į apeliatyvo semantiką, skiriamos šios drimonimų semantinės grupės: drimonimai iš fiziografinių terminų; drimonimai iš įvairių vietų pavadinimų ir drimonimai iš konkrečios reikšmės daiktavardžio. Daug mažesnę grupę sudaro drimonimai, kurių darybos pamatas – kitas toponimas.

1. Pirminiai drimonimai

Pirminių daiktavardinių drimonimų Radviliškio rajone rasta 21. Šios grupės drimonimai sudaro 11,5 % visų nagrinėjamų drimonimų.

1.1. **Drimonimai iš fiziografinių terminų.** Rasti du tokios kilmės drimonimai: **Dùktas** (žml.) Rd: *dùktas* „iškirta linija per mišką, spindis“; **Vidùgiris** (žod.) Rd: *vidùgiris* „grios vidurys“.

1.2. **Drimonimai iš įvairių vietų pavadinimų.** Buvo aptikta 14 tokios kilmės drimonimų. **Alksnýnas** (žod.) Rd: *alksnýnas* „alksnių miškas, alksnytė“; taip pat rasta pavardė *Alksnys* Rd ir kaimas *Ālksniupiai* Rd; **Alksnÿnė** (žod.) Rd: *alksnÿnė* „alksniais apaugusi vieta“; **Atžalýnas** (žod.) Rd: *atžalýnas* „vieta, kur daug atžalų auga; jaunas miškas“; **Beržýnas** (žod.) Rd: *beržýnas* „beržų miškas“; **Beržÿnė** (žod.) Rd: *beržÿnė* „beržų miškas, vieta, kur daug beržų auga“; **Beržýtė** (žod.) Rd: *beržýtė* „jaunų berželių miškas, beržynėlis“; **Degìmas** (žod.) Rd; **Degimaiĩ** (žod.) Rd: *degìmas* „išdegusi vieta (pieva, pelkė, miškas), degesė“; **Eglýnas** (žod.) Rd: *eglýnas* „eglių miškas“; **Eglýnas** (žod.) Rd: *eglýnas*; **Eglÿnė** (žod.) Rd: *eglÿnė* „eglių miškas“; **Giráitė** (žod.) Rd: *giráitė* „miškelis“; **Giráitė** (žod.) Rd: *giráitė* „miškelis“; **Párkas** (žod.) Rd: *párkas* „didelis įvairių medžių ir krūmų sodas, tvarkingai prižiūrimas, su alėjomis, aikštėmis ir takais“.

1.3. **Drimonimai iš konkrečios reikšmės daiktavardžio.** Rasti 2 šios kilmės drimonimai: **Laũksargis** (žod.) Rd: *laũksargis* „dvaro ar kaimo laukų pasėlių sargas, prižiūrintis, kad kas neganytų, žalos nedarytų arba mit. senovės lietuvių įsivaizduojamoji dievybė, serginti laukus“; **Trìragis** (žod.) Rd: *trìragis* „trišakė“.

1.4. **Drimonimai iš kitų toponimų.** Buvo rasti 3 tokie drimonimai. Daugiausiai šios grupės drimonimų yra kildinama iš netoliese esančių kaimų ar miestelio pavadinimų. **Liepìnė** (žod.) Rd: kaimas *Liepìnė* Rd. r.; **Mùmšilis** (žod.) Rd: kaimas *Mùmšilis* Rd. r.; **Rinktinėliai** (žod.) Rd.: miestelis *Rinktinėliai* Rd.

2. Antriniai drimonimai

Iš viso buvo išskirti 179 antriniai drimonimi. Šios grupės drimonimai sudaro 88,5 % visų analizuojamų drimonimų.

2.1. **Vediniai.** Drimonimų vedinių užfiksuota 23, ir jie sudaro 12,4 % visų antrinių drimonimų. Pagal afiksus drimonimų vediniai skirstomi į tris grupes: galūnių vedinius, priesagų vedinius ir priešdėlių vedinius.

2.1.1. **Galūnių vediniai.** Keturi galūnių vediniai sudaro apie penktadalį (18,2 %) visų drimonimų vedinių.

2.1.1.1. **Galūnė -a (iš veiksmažodžio).** **Difereñcij-a** (žod.) Rd.: plg. *difereñcijúoti* „skaidyti, skirstyti ką sudėtinga į paprastus elementus“.

2.1.1.2. **Galūnė -(i)ai (iš daiktavardžio).** **Daržin-iaĩ** (žml.) Rd: *daržinė* „trobesys šienui (pašarui, javams) laikyti“; **Dvylik-iaĩ** (žod.) Rd: *dvylikis* „dvyliktoji dalis, dvylekis“.

2.1.1.3. Galūnė -is (iš daiktavardžio). Karvėlišk-is (žod.) Rd: up. *Karvėliškės* Bsg., taip pat užfiksuotas kaimas *Karvėliai* Pn.

2.1.2. Priesagų vediniai. Drimonimų priesagos vedinių buvo rasta 18; jie sudaro daugiau kaip tris ketvirtadalius (77,3 %) visų nagrinėtų vedinių. Šio darybos tipo drimonimai skirstomi į smulkesnes grupes pagal priesagas.

2.1.2.1. Drimonimai su priesaga -ait-. **Bal-aitė** (žod.) Rd: *balà* „klampi vieta, dažniausiai su stovinčiu joje vandeniu, pelkė, raistas“.

2.1.2.2. Drimonimai su priesaga -al-. **Šil-alė** (žml.) Rd: plg. *šilas* „smėlynuose augantis aukštų, tiesių spygliuočių (ppr. pušų) miškas“.

2.1.2.3. Drimonimai su priesaga -ėl-. **Beržyn-ėlis** (žod.) Rd: *beržynas* „beržų miškas“; **Pušyn-ėlis** (žml.) Rd: *pušynas* „pušų miškas“.

2.1.2.4. Drimonimai su priesaga -in-. **Kampuot-inis** (žod.) Rd: *kampuotis* „stataus kampo formos sija dviem plokštumoms sujungti“; **Žvirbl-inė** (žod.) Rd: *žvirblis* „kikilių šeimos sodybų, miestų nedidelis paukštis“, k. *Žvirbliniai* Psv.

2.1.2.5. Drimonimai su priesaga -yn-. **Barsuk-ynas** (žml.) Rd: *barsukas* „plėšrus žvėrelis šiurkščiais plaukais, opšrus“; **Bartaš-ynė** (žod.) Rd: pavardė *Bartaševičius*, kaimas *Bartašūnai* Pnv; **Jurš-ynė** (žod.) Rd. r.: pavardės *Jūrša*, *Jūršas* Rd; **Nakut-ynė** (žod.) Rd: pavardės *Nakūtis*, *Nakutavičius*. **Nėra aiški drimonimo Belksn-ynė** (žod.) Rd r. kilmė: plg. lenkų kabos žodžius *belka* „taškas“ ir *belkowi* (raštinis).

2.1.2.6. Drimonimai su priesaga -yt-. **Berž-ytė** (žod.) Rd: upės *Beržė* ir *Beržėlė* Rd.

2.1.2.6. Drimonimai su priesaga -išk-. **Blėk-iškė** (žod.) Rd.: plg. upė *Blėkis* Pkr, kaimas *Blekóniai* Pkr; **Pūr-iškis** (žod.) Rd: *pūras* „javų kiekio matas, lygus 24 gorčiams; saikas grūdams ir kt. seikėti; daugybė“; **Spiрг-iškis** (žod.) Rd: *spirgis* „spirgas“.

2.1.2.7. Drimonimai su priesaga -ik-. **Siaur-ikis** (žod.) Rd: *siaūras* „kuris mažo skersio, pločio“; taip pat užfiksuotaupė *Siauriukas* Rd.

2.1.2.8. Drimonimai su priesaga -(i)uk-. **Pjaun-iukai** (žod.) Rd: *pjáuti*, *pjauna* „peiliu ar pjūkle rėžti, atskirti, dalyti į dalis, kirsti (javus ar sieną) dalgiu, pjautuvu, mašina“.

2.1.2.9. Drimonimai su priesaga -ut-. **Pelk-utė** (žod.) Rd: *pėlkė* „klampi vieta su stovinčiu vandeniu, liūnas, klanas, balutė“.

2.1.3. Mišrūs priešdėlių ir priesagų vediniai. Tiriamoje teritorijoje rastas vienas mišrus priešdėlio ir priesagos vedinys, sudarytas iš priešdėlio *pa-* ir priesagos *-ėl-*. **Pašlap-ėlė** (žod.) Rd: *šlapà* „šlapias, lietingas oras, dargana“. Vieno drimonimo **Šlėnius** (žod.) Rd kilmė neaiški.

2.2. Dūriniai. Užfiksuoti 8 dūriniai sudaro 4,5 % visų antrinių drimonimų. Šie drimonimai pagal abiejų sandų pamatinių žodžių kalbos dalis skirstomi į dvi grupes.

2.2.1. Sudurtiniai drimonimai su dviem daiktavardiniais sandais. **Bōvel-miškis** (žod.) Rd: plg. *bōvelna*, iš lenkų kalbos „medvilnė, vilnamedis“ + iš liet. *miškas* „medžiais apaugusi vieta; giria“; **Ėžer-balis** (žod.) Rd: *ėžeras*, plg. upė *Ėžerėlė* Rd, Pkr + iš liet. *balà* „klampi vieta, dažniausiai su stovinčiu joje vandeniu, pelkė, raistas“;

Griš- Valkis (žod.) Rd: pavardė *Grišius* Rd. r. (daikt.) + *valkis* (būdv.) „valkuumas, minkštumas, tąsumas; lankstumas, elastingumas, atsparumas, patvarumas“; **Krōs-balis** (žod.) Rd: slavizmas, kilęs iš *krosà, krōsas* (būdv.) „dažnai; rausva spalva“ + *balà* „klampi vieta, dažniausiai su stoviniu joje vandeniui, pelkė, raistas“; **Tvar-ō-miškis** (žod.) Rd: pavardės *Tvarōnas, Tvaronovičius*; + iš liet. *miškas* „medžiais apaugusi vieta; giria“; **Varn-ā-lieknis** (žod.) Rd: plg. *vārna*, pavardės *Vārna, Vařnas* + iš liet. *lieknas* „nedidelis miškas, biržtva“; **Veln-ia-mýna** (žod.) Rd: *vėlnias* „žemės ir požemio dievaitis, kipšas, pinčiukas“ + iš liet. *mynà* „tiršta plaktinių durpių masė, išklojama ant pievos džiuoti“.

2.2.2. Sudurtiniai drimonimai su būdvardiniu ir daiktavardiniu sandu. Skeřs-kalnis (žod.) Rd: plg. *skeřsas* (būdv.) „einantis kieno pločiu“, plg. upė *Skeřsravis* Šk. + iš liet. *kálnas* „aukštas žemės pakilimas“.

2.3. Sudėtiniai kilmininkiniai drimonimai. Radviliškio rajone užfiksuoti 148 sudėtiniai drimonimai, kurie sudaro daugiau kaip keturis penktadalius (83 %) visų čia vartojamų antrinių drimonimų. Sudėtiniai drimonimai paprastai skirstomi į dvi pagrindines grupes: kilmininkinius ir kvalifikacinius. Sudėtinių klasifikacinių drimonimų šiame rajone nerasta.

2.3.1. Drimonimai, kurių pirmasis komponentas kilęs iš gyvenamosios vietos vardo. Tirtame plote rastas 71 sudėtinis kilmininkinis drimonimas, kurio pirmasis komponentas kilęs iš kito gyvenamosios vietos vardo. **Antaniškio miškas** (žod.) Rd: kaimas *Antaniškiai* Klm, pakeistas skaičius (iš dgs. į vns.); **Antaniškių parkas** (žml.) Rd: *Antaniškiai* Klm; **Ardaičių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Ardaičiai* Rd. r.; **Asteikių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Asteikiai* Rd, pavardė *Asteikà* Rd; **Baisogalos miškas** (žod.) Rd: mstl. *Baisogala* Rd; **Bargailių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Bargailiai* Rd. r.; **Batkūnų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Batkūnai* Rd; **Beinoravos miškas** (žod.) Rd: kaimas *Beinorava* Rd. r.; **Biliūnų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Biliūnai* Rd; **Būdų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Būdos* Klm, liet. *būdà*; ***Celkių miškas** (žod.) / **Čelkių miškas** (LVGDBe) Rd: mstl. *Čelkiaĩ* Rd. Nerasta jokio pamatinio žodžio drimonimui *Celkių miškas*, bet šiame rajone yra miestelis *Čelkiaĩ*, todėl šis drimonimas galimai kildintinas iš aukščiau paminėto miestelio vardo; **Dargužių miškas** (žod.) Rd.: kaimas *Dargužiai* Rd.r., pavardė *Dargužis* Pn.; **Dauburaičių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Dauburaičiai* Rd; **Daugėlaičių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Daugėlaičiai* Rd. r.; **Daujочиų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Daujociai* Rd, upė *Daujotas* Šl; **Dirgaičių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Dirgaičiai* Rd; **Dirželiškių miškas** (žod.) Rd: plg. kaimas *Dirželiškiai* Šk. seniūnijoje; **Dišlių miškas** (žml.) Rd: kaimas *Dišliaĩ* Tlš. apskr., liet. *dīšlius* „vežimo rodiklis, gražulas“; **Dvikapių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Dvikapiai* Šl. r.; **Gankėlių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Gankeliai* Rd; **Gánkių šilas** (žod.) Rd: kaimas *Gánkiai* Rd; **Gegužinės miškas** (žod.) Rd: kaimas *Gegužinė* Pn ir liet. *gegužinė* „pasilinksminimas, pramoga lauke“; **Giedraičių Lauželiai** (žod.) Rd: kaimas *Giedraičiai* Rd;

Gláimų miškas (žod.) Rd: kaimas *Gláimos* Rd sav.; **Gudžiūnų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Gudžiūnai* Kdn; **Gujėnų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Gujėnai* Rd.; **Júodpjaunio miškas** (žod.) Rd: kaimas *Júodpjaunis* Rd, upė *Júodpjaunis* Jrb; **Kaspariškių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Kāspariškiai* An, Ukm; **Klebōniškių miškas** (žod.) Rd.: kaimas *Klebōniškiai* Rd; **Legečiū miškas** (žod.) Rd: kaimas *Legečiai* Rd, taip pat upė *Legetys* Rd; **Liaudiškių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Liaudiškiai* Rd; **Lĩnkaičių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Lĩnkaičiai* Rd; **Matkáičių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Matkáičiai* Rd; **Mažáičių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Mažáičiai* Rd; **Mažáičių šilas** (žml.) Rd: kaimas *Mažáičiai* Rd; **Moniūnų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Moniūnai* Rd; **Nemaniūnų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Nemaniūnai* Rd; **Pagaĩdžpilių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Pagaĩdžpiliai* Rd; **Pagomerčiū miškas** (žod.) Rd: kaimas *Pagomerčiai* Rd; **Pakalniškių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Pakalniškiai* Rd; **Pakiršinio miškas** (žod.) Rd: plg. kaimas *Pakiršinys* Rd; **Pakuteniū miškas** (žod.) Rd: kaimas *Pakuteniai* Rd; **Panekėlių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Panekėliai* Rd; **Pāšušvio miškas** (žod.) Rd: mstl. *Pašušvys* Rd; **Polekėlės miškas** (žod.) Rd: kaimas *Polekėlė* Rd; **Prastavōnių pušynas** (žod.) Rd: kaimas *Prastavōniai* Rd; **Radvilišio miškas** (žod.) Rd: mst. *Radviliskis* Rd; **Radvilōnių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Radvilōniai* Rd; **Raginėnų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Raginėnai* Rd; **Rudėlių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Rudėliai* Rd; **Saktėlių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Saktėliai* Rd; **Sidabrāvo miškas** (žod.) Rd: mstl. *Sidabrāvas* Rd; **Sirūtiškių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Sirūtiškis* Kdn, pakeistas skaičius (iš vns. į dgs.); **Smilgių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Smilgiai* Rd; **Spirgakiū miškas** (žod.) Rd: plg. kaimas *Spirgakiai* Pn; **Sudaičių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Sudaičiai* Rd; **Šaūkoto miškas** (žod.) Rd: mstl. *Šaūkotas* Rd; **Šniukōnių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Šniukōniai* Rd; **Šniūráičių miškas** (žml.) Rd: kaimas *Šniūráičiai* Rd; **Šiūráičių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Šiūráičiai* Rt. r. sav.; **Šulnėlių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Šulnėliai* Rd; **Užúožerių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Užúožeriai* Rd, ežeras *Užúožeris* Rd, upė *Užúožeris* Šl.; **Vābalio miškas** (žod.) Rd: plg. kaimas *Vabaliai* Rd; **Vainiūnų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Vainiūnai* Rd; **Valatkōnių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Valatkōniai* Rd; **Varniōnių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Varniōniai* Rd; **Varniōnių miškas** (LVGDBe) Rd: kaimas *Varniōniai* Rd; **Vāršuvos miškas** (žod.) Rd: mst. *Vāršuva* „Lenkijos sostinė“; **Velžiū miškas** (LVGDBe) Rd: kaimas *Velžiai* Rd., *Velžiū tvenkinys* Rd; **Vėriškių miškas** (žod.) Rd: kaimas *Vėriškiai* Rd; **Žinėnų miškas** (žod.) Rd: kaimas *Žinėnai* Jnv.

2.3.2. Drimonimai, kurių pirmasis komponentas kilęs iš vandenvardžio. Radvilišio rajone rasta 14 sudėtinių kilmininkinių drimonimų, kurių pirmasis komponentas kilęs iš hidronimo. **Ānišavo miškas** (žod.) Rd: plg. ež. *Āniškio* Alt; **Bėržės miškas** (žod.) Rd: Šušvės up. kairysis intakas *Beržė* Rd; **Dobilū miškas** (žod.) Rd: plg. up. *Dobilė* Jrb, Šl, *Dobilios ežeras* Prn; **Gāstupio miškas** (žod.) Rd: plg. up. *Gāstas* Rd; **Gavėniškių miškas** (žod.) Rd: plg. ež. *Gavėniškio* Rok; **Margavōnių miškas** (žod.) Rd: plg. up. *Margavōnė* Rok; **Pagōjo miškas** (žod.) Rd: up. *Pagōjus* Rd; **Rādiškių miškas** (žod.) Rd: up. *Rādiškis* Rd; **Serbentīnės miškas** (žod.) Rd: plg. up. *Serbentynė* Rd;

Sùlinkių miškas (žod.) Rd: *Sùlinkių ežeriukas* Rd, dar plg. *Sùlinkių pėlkė* (*durpynas*) Rd. r. **Úosupio miškas** (žod.) R.: up. *Úosupis* Rd; **Ūžpurvių miškas** (žod.) Rd: ež. *Ūžpurvio* Trk; **Vedreikių miškas** (žod.) Rd: up. *Vedreikė* Rd; **Visbariško miškas** (žod.) Rd: plg. ež. *Visbaras* Mlt.

2.3.3. Drimonimai, kurių pirmasis komponentas kilęs iš pavardės. Sudėtinių kilmininkinių drimonimų, kurių pirmasis komponentas kilęs iš pavardės, užfiksuota 29. **Ambrazáičio miškėlis** (žod.) Rd: *Ambrazáitis* Rd; **Balčiúno miškas** (žod.) Rd: *Balčiúnas* Rd; **Balinskio miškas** (žod.) Rd: *Balinskas* Rd; **Bernatónių miškas** (žml.) Rd: *Bernatónis* Pn; **Bučiúnų miškas** (2) (žod., LVGDBe) Rd: *Bučiúnas* Grnk, plg. kaimas *Bučiúnai* Jnš r., Kdn r.; **Butkių miškas** (žod.) Rd: *Bùtkis* Pn; **Dausių miškas** (žod.) Rd: *Dáusa* Pn, plg. liet. *daūsos* „oras, padangė“; **Giniúnų miškas** (žml.) Rd: *Giniúnas* Rd, Pn; **Goštautų miškas** (žod.) Rd: *Góštautas* Bsg, Pšš, Rd; **Grigaláičių miškas** (žod.) Rd: *Grigaláitis* Klm; **Grubų miškas** (žod.) Rd: Grz; **Kurklių miškas** (žod.) Rd: *Kurklỹs* Pn; **Kurklių miškas** (LVGDBe) Rd: *Kurklỹs* Pn; **Lùkšo miškas** (žod.) Rd: *Lùkšas* Bsg, Pšš, Rd r.; **Maldžiúnų miškas** (žod.) Rd: *Maldžiúnis* Kdn; **Márgių miškas** (žod.) Rd: *Márgis* Šd, plg. liet. *márgis* „margumynas, margas, margė, margas jautis ar karvė“; **Martynáičių miškas** (žod.) Rd: *Martynáitis* Rd; **Mažulių miškas** (žod.) Rd: *Mažulis* Krtv, Šl; **Pabėrzių miškas** (2) (žod., LVGDBe) Rd: *Pa-bėržis* Šl, plg. liet. *pabėržis* „baravykas lepšė“; **Piepálio kálnas** (žod.) Rd: *Piepálius* Grk, Rs; **Puipių miškas** (žod.) Rd: *Pùipis* Jnš, Kri; **Rėčkų miškas** (žod.) Rd: *Rėčkà* Grk, liet. *rėčkà* „platus medinis indas“; **Stùko miškas** (žod.) R: *Stùkas* Jnšk, Pmp, Šl, liet. *stùkas* „gabalas, gumulas, luitas; striuka“; **Tamùlio miškas** (žod.) Rd *Tamùlis* Rd; **Vaicekáusko miškas** (žod.) Rd: *Vaicekáuskas* Rd; **Vilióšių miškas** (žod.) Rd: *Vilióšius* Užv.; **Vilkų miškas** (žod.) Rd: *Vilķas* Rd, liet. *vilķas* „panašus į šunį plėšrus miško žvėris“.

2.3.4. Drimonimai, kurių pirmasis komponentas kilęs iš vardo. Radviliškio rajone aptikti 4 sudėtiniai kilmininkiniai drimonimai, kurių pirmasis komponentas yra kilęs iš žmogaus vardo. **Amálijos miškas** (žod.) Rd: germ. *Amálija*; **Butėn-iškių miškas** (žod.) Rd. r., Rd. urd., Lpn. gir.: liet. *Butėnis ir Butėnė*; **Ígno miškėlis** (žod.) Rd: liet. *Ígnas*; **Karolinos miškas** (žod.) Rd: sulotynintas germ. *Karolinà*.

2.3.5. Drimonimai, kurių pirmasis komponentas kilęs iš bendrinio žodžio. 14 sudėtinių kilmininkinių drimonimų pirmasis komponentas yra kilęs iš bendrinio žodžio. **Danginio miškas** (žod.) Rd: *danginis* „danguje matomas, dangiškas“; **Gaidėliškių miškas** (žod.) Rd: plg. *gaidėlis* „grybas (grybų rūšis)“; **Gervėliškės miškas** (žod.) Rd: plg. *gėrvė* „didelis ilgu snapu ir ilgomis kojomis pelkių paukštis“; **Juódzemės miškas** (žod.) Rd: *juódzemė* „juodžemis“; **Mažuólių miškas** (žod.) Rd: *mažuólis* „mažas vaikas“; **Mūrų miškas** (žod.) Rd: *múras* „siena ar aptvėrimas iš cemento, akmenų ar plytų“; **Pápušynio miškas** (žml.) Rd: plg. *pušynas* „pušų miškas“ ir priešdėlis *pa-*; **Pašakių miškas** (žod.) Rd: *pašakė* „vieta po šakomis“; **Pėlkės miškas** (žod.) Rd: *pėlkė* „klampi vieta su stovinčiu vandeniu, liūnas“; **Salų miškas** (žml.) Rd: *salà* „sodžius,

kaimas“; *Ūžpelkių miškas* (žod.) Rd: liet. *užpelkis* „vieta už pelkės“; *Šilo Gėlas* (žod.) Rd: *šilas* „smėlynuose augantis aukštų, tiesių spygliuočių (pvz., pušų) miškas“; *Verdulių miškas* (žod.) Rd: *verdulis* „virdulys; šnekutis, pleputis“; *Žąsaičių miškas* (žod.) Rd: plg. *żąsáté* „žąselė“.

2.3.6. Drimonimai, kurių pirmasis komponentas kilęs iš sudurtinių bendrinių žodžių. Keturių sudėtinųjų kilmininkinių drimonimų pirmasis komponentas yra kilęs iš dūrinio.

Grybrakio miškas (žod.) Rd: sudurtinis žodis: *grybas* „glebus, minkštas sporinis augalas, kremblys“ + *trākas* „pakilesnė miško pieva, aikštė“; *Pādaugyenio miškas* (žod.) Rd: sudurtinis žodis: *daūg* „dideliu kiekiu, apščiai, nemaža, gausu“ + *gyvėnti*; *Siaurāmiškio miškas* (žod.) Rd: *siaūras* „kuris mažo skersio, pločio“ + *miškas*; *Skynimiškių miškas* (žod.) Rd: plg. *skýnimas* „skinti; išskinta, iškirsta miško vieta“ + *miškas*.

2.3.7. Drimonimai, kurių pirmasis komponentas kilęs iš dvaro pavadinimo. Vieno sudėtinio kilmininkinio drimonimo pirmasis komponentas yra kilęs iš dvaro pavadinimo. *Daujotāvos miškas* (žod.) Rd: *Daujotāva* – Daujotų giminės dvaras, esantis Polekėlėje, taip pat rastas vv. *Daujotāva* – Polekėlės bažnyčia.

2.3.8. Drimonimai, kurių pirmasis komponentas kilęs iš neaiškaus žodžio. Iš neaiškaus žodžio yra kilę 5 sudėtiniai kilmininkiniai drimonimai. *Burđdos miškėlis* (žod.) Rd; *Erimaičių miškas* (žml.) Rd; *Priepālio miškas* (žod.) Rd; *Priēvačkos miškas* (žml.) Rd; *Sirijōčių miškas* (žod.) Rd.

Išvados

Apibendrinant Radviliškio rajono drimonimų analizę darybos požiūriu, galima daryti keletą išvadų.

1. Darybinė Radviliškio rajono drimonimų analizė parodė, kad būdingesni derivacinių požymių turintys antriniai drimonimai (88,5 %).
2. Dariausias darybos tipas šiame areale yra sudėjimo būdu sudaryti drimonimai (83,1 %). Visi antriniai sudėtiniai drimonimai (83,1 %) yra kilmininkiniai. Beveik pusės iš jų pirmasis komponentas yra kilęs iš gyvenamosios vietos vardo (48,6 %). Antrieji sudėtinųjų kilmininkinių drimonimų sandai dažniausiai kilę iš žodžio *miškas* (91,5 %).
3. Radviliškio rajone pirminių drimonimų rasta 11,5 %. Atsižvelgiant į apeliatyvo semantiką, aptiktos šios pirminių drimonimų semantinės grupės: drimonimai iš fiziografinių terminų (2); drimonimai iš įvairių vietų pavadinimų (14) ir drimonimai iš konkrečios reikšmės daiktavardžio (2). Daug mažesnę grupę sudaro drimonimai, kurių darybos pamatas – kitas toponimas (3).
4. Drimonimų priesagos vedinių buvo rasta 18; jie sudaro daugiau kaip tris ketvirtadalius (77,3 %) visų Radviliškio rajone aptiktų priesagų vedinių. Drimonimai sudaromi su įvairiomis lietviškomis priesagomis *-ait-*, *-al-*, *-ėl-*, *-in-*, *-yn-*, *-yt-*, *-išk-*, *-ik-*, *-(i)uk-*, *-ut-*. Tiriamoje teritorijoje rastas vienas mišrus priešdėlio ir priesagos vedinys, sudarytas iš priešdėlio *pa-* ir priesagos *-ėl-*.

5. Šios teritorijos drimonimijai nebūdingi galūnių vediniai. Aptikti keturi galūnių vediniai sudaro apie penktadalį (18,2 %) visų drimonimų vedinių.
6. Radviliškio rajone drimonimai retai sudaromi sudūrimo būdu 4,5 % (8 drimonimai). Sudurtiniams drimonimams būdingiausia daryba iš dviejų daiktavardžių (87,5 %). Antrieji drimonimų sandai visais atvejais kilę iš bendrinių žodžių: *miškas, kalnas, bala*.

Sutrumpinimai

- dgs. – daugiskaita
- būdv. – būdvardis
- k. – kaimas
- liet. – lietuvių
- mstl. – miestelis
- plg. – palygink
- r. – rajonas
- sav. – savivaldybė
- up. – upė
- vns. – vienaskaita
- žml. – žemėlapis (rasta žemėlapyje)
- žod. – žodynas (rasta žodyne)

Literatūra

- BARTKUTĖ, N., 2008. *Joniškio rajono teritorijos toponimija: daryba ir raidos polinkiai*. Daktaro disertacija. Šiauliai: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
- DAUKANTAS, S., 1993. *Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių*. Vilnius: ETHNOS`91.
- ENDZELYTĖ, R., 2005. *Šiaurės vidurio Lietuvos vietovardžiai*. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
- GUDAVIČIUS, A., 2000. *Etnolingvistika*. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
- Kže – *Kirčiavimo žodynas*. Kompiuterinės lingvistikos centras: Prieiga: http://donelaitis.vdu.lt/main.php?id=4&nr=9_1.
- LEIPe – *Lietuvos erdvinės informacijos portalas: Žemėlapių naršyklė*. Prieiga: <https://www.geoportal.lt/map/#> [Žiūr. 2017 11 05].
- LKŽe – *Lietuvių kalbos žodynas*. Prieiga: <http://www.lkz.lt/> [Žiūr. 2017 05 05].
- LLLLKŽ 2011 – BUTKUS, A., 2011. *Lietuvių-latvių Latvių-lietuvių kalbų žodynas*. Kaunas: Aesti.
- LLKŽ 2001 – VAITKEVIČIŪTĖ, V., 2001. *Lenkų-lietuvių kalbų žodynas*. Vilnius: Valiulio leidykla.
- LMV 1994 – BRUKAS, A., ELZDBERGIENĖ, B., KAZLOVIENĖ, A., 1994. *Lietuvos miškų vardynas*. I d. Kaunas: Lietuvos miškininkų sąjunga.
- LPŽ – 1985–1989. *Lietuvių pavardžių žodynas*. D. 1–2. Red. A. Vanagas. Vilnius: Mokslo.
- LPŽe – *Lietuvių pavardžių žodynas*. Prieiga: <http://pavardes.lki.lt/> [Žiūr. 2017 03 11].
- LRPe – *Lietuvos regionų portretas*, 2008. Radviliškio rajono savivaldybė. Prieiga: http://regionai.stat.gov.lt/lt/siauliu_apskritis/radviliskio_rajono_savivaldybe.html [Žiūr. 2017 04 05].
- LVGDBe – *Lietuvos vietovardžių geoinformacinė duomenų bazė*. Prieiga: <http://lvvgdb.lki.lt/vietovardziai/Default.aspx?pid=1> [Žiūr. 2017 04 22].
- LVKŽ 2005 – KUZAVINIS, K., SAVUKYNAS, B., 2005. *Lietuvių vardų kilmės žodynas*. 4-tas papildytas leidimas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

- LVŽe – *Vietovardžių žodynas*. Prieiga: <http://vietovardziai.lki.lt/> [Žiūr. 2017 03 15].
- MICKIENĖ, I., 2001. *Telšių rajono toponimų daryba*. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
- MICKIENĖ, I., 2011. Sudėtiniai Lietuvos drimonimai: asmenvardiniai, hidroniminiai, toponiminiai. In: *Valoda dažadu kultūru konteksta: Zinatnisko rakstu krajums*. T. 21. Daugavpils: Saule, 387–395.
- MICKIENĖ, I., BANKAUSKAITĖ-SEREIKIENĖ, G., 2012. Labūnavos krašto toponimija: lingvistinės įžvalgos. *Lituanistica*, t. 58. Nr. 2 (88), 161–179.
- RRŽ – *Radviliškio rajono žemėlapis*. Prieiga: www.geoportal.lt/savivaldybes/radviliskis [Žiūr. 2017 04 08].
- SIDERAVIČIŪTĖ-MICKIENĖ, I., 2004. Dėl Lietuvos asmenvardinės kilmės drimonimų darybos. *Baltu filologija*, XIII (1), 119–128.
- SIDERAVIČIŪTĖ-MICKIENĖ, I., 2006. Dėl agronimų darybos. *Kalbų studijos*, 8, 27–30.
- SVIDERSKIENĖ, D., 2006. Marijampolės apskrities drimonimų darybos ir kilmės polinkiai. *Acta Linguistica Lithuanica*, t. 54, 49–62.
- VANAGAS, A., 1970. *Lietuvos TSR hidronimų daryba*. Vilnius: Mintis.
- VRUMTSe – *Vieša Radviliškio urėdijos miškų tvarkymo santrauka*, 2004. Prieiga: https://www.rain-forest-alliance.org/business/forestry/documents/radviliskis_lithuanian.pdf [Žiūr. 2017 03 22].

Ilona Mickienė

Vilnius University

Research interests: onomastics, lexicology, word structure

Rimantė Bieliauskaitė

Vilnius University

Research interests: onomastics, word structure

STRUCTURE OF DRYMONYMS IN RADVILIŠKIS DISTRICT

Summary

This article analyses the drymonyms from the “Lithuanian Forests Name Book”, Lithuanian Geoinformation Data Base and Radviliškis district map (200). Drymonyms are a constantly changing part of the Lithuanian landscape, and it is imperative to fix and research them periodically. Drymonyms in Radviliškis district have not been researched in any way. The classification of Radviliškis district drymonyms, classifying primary and secondary drymonyms first, is based on grammatical-structural classification scheme of Aleksandras Vanagas. Secondly, drymonyms with suffixes or inflections were selected as well as mixed structure drymonyms, compound and composite drymonyms. The research demonstrated that the majority of Radviliškis district drymonyms were identified as secondary names (88.5%), whereas the number of primarily names was significantly lower (11.5%). The analysis of Radviliškis district drymonyms will be useful for further research of this region’s toponym classification. Investigation of the drymonyms and understanding of their common word-building tendencies could lead to further research of extralinguistic aspects (social, economic and psycholinguistic) of the region’s toponyms.

KEY WORDS: Drymonyms, Grammatical-Structural Classification, Primary and Secondary Names, Derivation Analysis.

Pateikta / Submitted 2017 06 28

Priimta / Accepted 2017 12 25